

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru marochle pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru strălătatate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archiepiscopale Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
fie-care publicare.

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român”.

care apare de trei ori pe săptămână, deschidem pe trimestrul Aprilie-Iunie al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumerațiune se trimit mai cu înlesnire pelângă asignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al poștei ultime se fie scrise bine, ca să se poată cetă.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfârșește cu ultima Martie 1883, a'și înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie expeditura silită a sista, sau a întârția cu expedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român” în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în expedițiune se face prin lipirea unei așii de adresă dela abonamentul ultim.

„Sinceritatea” e prețioasă.

Parlamentul unguresc, mână în mână cu presa ungurească, devin din și în și tot mai sincere, vrem să ducem mai naive.

Ceea ce se spunea mai nainte despre libertatea și îndreptățirea egală a tuturor locuitorilor din Ungaria, se vede acum tot mai mult și mai mult, că a fost pentru ochii lumii din afară, carea era de lipsă să creadă că maghiarii sînt atlanții, cari poartă liberalismul lumii întregi numai pe umerii lor.

Și au isbutit să facă timp îndelungat pe lumea din afară să creadă că ei au fost în 48 și 49 campioni libertății pure și noi, cei cari ne-am luptat contra supremației lor denaturate reacționari.

Presa din Europa ne ungurească, mai puțin cunoscută cu împregiurările noastre casnice, i a părținit până de curând și se lupta chiar pentru ca să ajute la „redobândirea” libertății lor.

Situațiunea s'a schimbat decând dd. se află la putere. Afară de razele fondului disponibil unguresc, astăzi numai este nici o foaie nemaghiară, care să se entusiasmeze de libertatea și liberalismul un-

guresc. Nici umbrele acelora, care muriră în exil, martiri ai libertății, numai revarsă asupra celor de față nimbul strălucitor de odinioară. În zilele aceste un italian Luigi Cazzavillan, cetim într'o foaie bucureșeană, un bărbat care se vede a se fi luptat alătura cu emigranții unguresci în resboaele austro-italiane, recunoaște că „Ungurii de ași sînt soldații apăsării.”

Cumcă nici italianii, nici alții, cari și-au întors privirile de către maghiari, nu se mai înșeală, ne-o dovedește și părerile despre desbaterea asupra proiectului lege pentru scoalele secundare, care este creat pentru promovarea apăsării tuturor elementelor naționale din Ungaria, încât nu sînt maghiare.

În adevăr multe s'au ținut în casa deputaților, de când se debate proiectul pentru instrucțiunea secundară, dar cu deosebire propunerea lui Hélfy la §. 7, că și istoria să se instrueze în limba maghiară, și alui Madarasz, că întregă instrucțiunea secundară din Ungaria să fie în limba maghiară — vedesc că scopul ultim este a eșila toate limbile nemaghiare din țeară și cu aceste toate naționalitățile nemaghiare.

Și acum, după ce bărbații politici ai maghiarilor și presa ungurească a arătat de mult că dacă se vorbește între maghiari de idea de stat, idealul nu este și nu poate fi altul decît, o Maghiarie (nu o Ungarie) dela Adria până la Carpați, deocamdată, și până la Marea Neagră mai târziu, eată că aceeași presă în cel mai modest protest al naționalităților vede amenințat idealul lor.

Și credându-l amenințat e natural ca să caute și după mijloace prin care să'l apere. Aceste sînt: gendarmeria și poliția.

Sînt ciudate mijloace aceste pentru oameni cu „misiunea civilisării orientului”. Alții recurg la literatură bogată și copleșitoare și la cultură superioară și în fine la o stare bună materială.

Aceia însă sînt alții, cari se mai rașimă și pe masse de popor de deci de milioane.

Bărbații și presa ungurească și caută așa dară scăparea sa la lucrurile cele mai ciudate. „M. P.” din Cluj d. e. în numărul său de Joi (12 Aprilie) strigă cât poate: „gendarmi, poliție!” provocându-le pe amândouă să pue mîna pe români și să nu mai facă risipă cu generositatea față cu dînșii.

Minunată logică.

Înainte de 1867 Ungurii promit că tot ce au putut acuira românii pe terenul politic vor recunoaște. În 1868 însă din națiune ne degradează la naționalitate, cu reserva că aceasta să se poată

desvolta nejnignită și chiar spriginită de stat. Dela 1868 încoace însă. după ce dd. maghiari au pus mîna bine pe putere, nu numai că au uitat de spriginirea desvoltării naționalităților, ci le au eliminat din parlament, le au scos din funcțiuni publice, li se amestecă cu limba în instrucțiune, pentru ca să li-o răpească cu timpul de tot, cu toate că naționalitățile o susțin din jertfele lor private, va se țică afară de jertfele ce le aduc statului, ca acesta să susțină universități, gimnasii, scoale reale, elementare, teatru, muzee, academii, toate numai pentru înflorirea și desvoltarea limbei maghiare. Dela 1867 așa dară vine la iveală maghiarizarea, din au în an mai pronunțată, încât este întrebarea, dacă preste vre-o câțiva ani nu va veni ministrul cutare sau cutare cu un proiect, prin care să se oprească întrebuițarea limbilor nemaghiare și în conversațiunea privată. Aceasta ar fi cel puțin consecența naturală a pornirii unguresci de un timp încoace.

Și cu toate aceste „M. P.” vorbește de generositate!

În adevăr o generositate *sui generis!* În tocmai ca aceea, când cineva după ce te-a desbrăcat, dacă și va fi de ajuns vieța în oase, te lasă să trăiesci! Nu te mai omoară generosul, că ai să mori tu însuși!

Ei, dar sinceritatea e prețioasă am ținut în fruntea acestor șiruri. Presa ungurească vrea să o comprobeze aceasta în felul ei. Ea, dacă vrea să te despoaie de drepturi vrea să aibă și motive. Așa d. e. „Magyar Polgár” punându-se pe motivare ne spune nouă românilor:

1. că sîntem venetici, căci numai ca păstori ne-am înmulțit încetul cu încetul pe pământul locuit de noi și pozițiune independentă aci n'am avut nici odată;

2. că falsificăm istoria, și clădim o clădire falsă de drept pe dînsa;

3. că dela 1790 (?) încoace elementul răsvrător se alimentează din România. (!)

Mai lasă aci „sinceritatea” ceva de dorit? Nu. Ea are toate însușirile, pentru ca să'i poți țice că — nu e morală.

Imorală e „sinceritatea” din anumite organe unguresci, pentru că ne prezentează tendențe imorale. Tot așa de imorale sînt și motivările, cu care vreau să și spriginească tendențele lor imorale: pentru că cele dintăiu sînt nedreptățite și celelalte neadevăruri.

Împregiurarea aceasta are însă în cazul de față deosebită importanță, pentru că este depusă într'o foaie oficioasă ungurească.

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CAILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmas 29).

— Cel puțin nu i-a fost frig, își mai țise avocatul: are blană bună... tocmai ca blana mea de călătorie, o! dar intocmai așa! Unde este blana mea? A! acuma ved eu, cum stă treaba: el a găsit-o aici pe fotoliu și s'a învălțit în ea. Dău, bine a făcut. Eu i'ași fi imprumutat-o bucuros și i'ași fi cedat al doilea pat din odaia mea; Dl Niels ar fi avut complesanța a dormi pe canapea. Regret că acest bun tinăr a fost așa discret!... de bună samă o discrețiune, pot chiar țice esagerată? El este un băiat crescut bine, precum se vede, și grigitor de toaletă, căci el a lăpădat hainele culcându-se, semn de caracter aședat. Să vedem ce profesiune poate ave bravul acest băiat? Haine negre... tocmai ca ale mele, cele de gală, da intocmai așa... dar și sînt ale mele, căci eată în ele neframa mea, parfumată cu musc, și... a! invitația mea la bal, l'a fi

servit. Și... mînușile mele cele albe? Unde mi sînt mînușile mele cele albe? A! jos? Bine zac acolo, căci sînt stricate de tot. O! O! domnule dormitor, ești mai puțin ceremonios decît am gîndit, și eu cutez acuma a țice că ești de totului tot fără sfilă.

Ți-ai perdut giamantanele sau nu ți'ai luat osteneala a le despacheta și bagi mîna în geamantanele altora! Glume de aceste sînt foarte obișnuite între tineri, o sciu bine...

Eu îmi aduc aminte de un bal în Cristiania, unde am jucat toată noaptea în hainele bietului Stangstadius, care a fost nevoit a ședea, în absența mea în pat și chiar toată ziua următoare, căci am fost sedus... Însă ce! Atunci am fost tineri și acuma eu numai sînt în etate de a permite... altora... astfel de buchogîndării. Hola, hola, domnule: Deșteaptă-te și dă-mi pantalonii și ciorapii mei cei de mătăsă...

Doamne iartă-mă! Câte ochiuri din ciorapii mei îmi va fi perdut mie animalul acesta jucând! Și d-lui nu binevoiesce a deschide ochii! Făcend reflexiunile aceste una după alta. Dl Goefle ridică costumul, ce Cristiano îl desbrăcase în seara premergătoare, și îl puse, în nerăbdarea sa de a se culca după bal, pe un alt scaun. Aspectul pantalonilor purtați, a pantalonului venețian destrămat, și a pălăriei tiroliene cu găitanul terfelit, aruncă pe

dl Goefle într'un nou ocean de suposiții. Să fie dar așa acest tinăr cu față distinsă și cu mîni fine vre-un țigan conducător de urși blândi, negustor, colportor sau cântăreți ambulant?

Un cântăreț italian? Nu, fața aventurierului aparține negreșit chipului din țeara de Dalum. Un escamator... poate fi foarte îndemnic în profesiunea sa. Nu, căci punga dlui Goefle era neatinsă pe fundul geamantanului, și fața dormitorului era așa de cinstită! Somnul său era în adevăr somnul nevinovăției.

Ce era de făcut? Avocatul se scărpină în cap. Acest costum miserabil a fost poate o mascheradă, cu ajutorul căreia tinărul om a trecut țeara pentru a face pe sub ascuns pe don Juan sub balconul vre-unei frumoase din castelul nou; dară, fiind-că nici o coniectură nu-l mulțamea, dl Goefle se hotărî a deștepta pe oaspele său, scuturându-l de repețite ori și strigându-i la urechi: he! he! o! o! Scoală soțule! și alte interiecțiuni obișnuite de deșteptători nerăbdători pe lângă dormitori încăpăținați.

Cristiano deschise în sfârșit ochii, se uită țintă la dl Goefle, fără al vedea și închise earăși ochii cu o linisce olimpică.

(Va urma.)

Împregiurarea aceasta indigită și la periculoșitatea tendinței și a motivării ei pentru noi români.

Dar dacă am țis mai sus că lumea i s'a deschis ochii spre a cunoaște liberalismul maghiar în adevărata sa lumină, putem țice că și pentru noi „bange machen gilt nicht“. În zadar ne spăriați că noi nu ne spăriem.

Am țis cu alte ocazii și repețim, că maghiarii cu tendința de maghiarizare ne pot strica mult, dar scopul lor nu și'l vor pute ajunge. Nu'l vor pute ajunge, pentru că ori cât de „sincer“ ne amenință și ori cât de „sincer“ ne falsifică ei istoria, ea se și justifice amenințarea, noi, cari am resistat altor furtune, vom rezista și svêrcolirilor lor din urmă.

Despre insinuările, că noi ne-am fi străcurat ca nisce venituri pe locurile aceste, nici notiță nu luăm, pentru că aceste sânt nisce fantasii hunfalviane sau hunsdorfesci nedovedite și papagariate de toate foile unguresci. Prin urmare nici despre aceea că noi am falsifica istoria nu putem sta de vorbă cu oameni țermuriți în cunoștințele și judecățile lor istorice, remași cel puțin cu 1/5 de secol inapoi sciinței.

Venind însă la momentul, unde se țice că elementul resvrătitor se alimentează din România și că trebuie să pășească gendarmeria față cu poporul român la mijloc, ni se pare că oficiosul din Cluj și a eșit din fire.

„Sinceritatea“ naivă a oficiosului ni se pare o maliție, cu care vrea să lovească două musce dintr'o lovitură.

Noi însă țicem că lovitura e de tot stângace. Vom mai avea, pe cât ne cunoaștem Pappenheimerii, ocaziune a analiza lovitura aceasta.

Până atunci fie țis pe scurt, că enunțaiuni cum sânt cele de natura articolului din „Magyar Polgár“ au aerul de a provoca neliniște între cetățenii pacinici ai țerei și ura vecinilor, cu cari am fi chemați să susținem referențele cele mai bune. Sinceritatea e bună, e foarte bună; ea însă înaintea de toate trebuie să reprezente idei sănătoase și nu fie atacate de furor grandomanicus!

Revista politică.

Sibiu, în 1 Aprilie.

Eri au ajuns dezbaterile speciale asupra proiectului privitor la scoalele secundare până la capitolul despre esamenile profesorilor. La § 40 Kovacs și Gall au făcut amendamente. Wolff a fost pentru ștergerea totală a §-lui, prin care se decretează starea excepțională asupra scoalelor confesionale sub prețesc că au luat direcțiune inimică statului. Szilagyi a susținut paragraful și a acceptat din amendamentul lui Kovacs partea, conform căreia profesorii dela scoalele confesionale vor fi amovați numai din cauzele, pentru care profesorii dela scoalele de stat își perd funcțiunea. § s'a primit cu amendamentul lui Szilagyi. La § 50 p. 3 și 4 Wolff și Zay au făcut amendamente, cari nu s'au primit. La § 52 Zay a făcut un amendament, pe care a trebuit să'l retragă din cauza dispozițiunii casei.

Un articol al foii „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ combate scrierile publicate de diarul englez și continentalele privitoare la o întreită alianță îndreptată contra Franciei. Cele trei puteri Germania, Austria și Italia, n'au exclusivamente de cât tendințe de pace, și nici o tendință de atac contra vre unei puteri și încă și mai puțin contra Franciei. Toate șgomotele despre arangiamente contra Franciei sânt numai fabule. Nu este numai puțin probabil însă că la un atac contra unei din ele, s'ar opune negreșit și cele-lalte două puteri, dar o asemenea temere din cauza unei schimbări de guvern în Franca s'ar pute realiza numai atunci când, prin sbuciumări care se abat dela legile franceze, ar veni la guvern în Franca un om sau un principiu care, printr'un apel la inclinările rășboinice ale națiunii, ar voi să întărească dominațiunea nesigură din întru. Într'un asemenea cas, cele trei puteri va trebui să examineze dacă ele, când Franca s'ar ataca pe vre una, sânt destul de sicure și de independente. Dacă Germania singură ar fi învinsă de Franca, atunci ar rezulta pentru Austria și Italia o situațiune periculoasă atât din punctul de vedere diplomatic cât și militar.

Dacă Franca ar ataca numai pe Italia atunci se nașce întrebarea pentru ori-care politic german sau italian, dacă este admisibil pentru patria sa o întindere a Franciei spre ost în forma unei republici cis alpine, sau a unei dependențe a Italiei de Franca. Un atac direct al Franciei contra Austriei nu este cu puțință, după situațiunea de astăzi, de cât numai cu mijlocirea Italiei. Austria n'are nici un interes de a procura acestei eventualități acel drum, pe care 'l avê altă dată. Și pentru Germania

nu este indiferent de a vedê micșorată sicuranța fruntariei austro-ungare de Vest prin apropierea vecinătății franceze în Italia. Tăria și sicuranța Austro-Ungariei sânt pentru Germania o trebuință. Nici un politic german prevêdător nu va pute primi de bună-voie o situațiune care s'ar nașce, dacă Austria ar fi paralizată sau vrăjmașă, fiind-că a fost părăsită de Germania; de aceea este lămurit că cele trei puteri iubitoare de pace, Germania, Austria și Italia, vor trebui să intervină pentru pace, la cas când una din ele ar fi atacată de alte puteri. Pentru aceasta nu este trebuință de nici un tratat. Logica istoriei este destul de tare spre a sfătui pe fiecare dintr'insele să nu rămână izolate prin sacrificarea co-interesantelor lor de pace.

Proiectul pentru scoalele medii în parlamentul Ungariei.

Țiua a șeptea a deșbaterii.

(Urmare.)

Petru Dobranszky (continuând): O altă plângere a sasilor e îndreptată contra limbei de instrucțiune. Mă voiu provoca, fără a filsofa mult, la o autoritate, la care jură și pionerii mari ai germanismului.

În 9 Februarie 1872, pe când se prezentase în parlamentul prusian un asemenea proiect de lege, a roștit principele Bismarck o vorbire, pe care o recomand atențiunii onoratei case, căci e foarte instructivă. (Să auzim!)

Relativ la agitațiunile naționale a observat Bismarck, că acelea se pot nutri numai din „bună-voința statului“ fiind-că statul le a suferit până acum; densusul promite însă, că nu o să le mai suferă.

Relativ la împregiurarea, că Polonii fac pretențiuni în interesul limbei lor, a respuns 'Bismarck: „ne vom opune Polonilor prin proiecte de legi în „favorul limbei germane“, căci, continuă Bismarck: „e neapărat de lipsă, să se propage mai mult ca până acum limba germană — la noi limba maghiară — și să se introducă în cercurile mai estinse. Toate legile și proiectele referitoare la învățământ croite pentru ei (Poloni) trebuie să fie pătrunse de tendința aceasta!“

La pretenșiunile naționale nu se poate răspunde mai potrivit decât cu respunsul lui Bismarck. (Aplause.)

Dl deputat C. Wolff a început să țină aici un tractat teoretic despre stat de drept și stat polițian și despre recerințele unuia și a altuia. Să-mi fie permis a observa, că prelegerile aici n'au loc, nici cele pentru catedrele dela Universitate, nici cele academice, aici este legislativă. Aici, n'avem a cerceta: ce pretinde statul polițian și statul de drept, întrebarea aici este: ce pretinde statul maghiar? Ca patriot sciu atăta că statul maghiar cere lumină contra întunecului și a nesciinței, energie contra sobolilor, cari agitează contra patriei. Statul maghiar nu cere viață deplină, putere și sănătate, ci bună afiare și bună stare. La aceasta e îndreptățit statul maghiar ca ori-care alt stat. Fiindcă dreptul acesta și țintele acestea află expresiune în proiectul de față il primesc cu bucurie de basă pentru deșbaterile speciale. (Aplause în dreapta.)

După Albert Bodog (contra), August Pulszky (pro), Gabriel Ugron (contra) vorbesce

Emerich Ivanka: Onorată casă! În activitatea mea legislativă încă n'am avut o luptă așa mare cu mine însumi ca la deșbaterile proiectului de față, în care împlinirea datoriei, ce o am față cu statul și națiunea vine, deși nu în contradicere, dar în oare-care fricțiune cu convingerea mea religioasă și cu credința față cu confesionalii mei.

Dacă cu toate acestea primesc proiectul de față de basă pentru deșbaterile speciale, o fac în încrederea ce o am în majoritatea casei (contrădiceri în stânga.) Nu conțez la DVoaștră, repet, primesc proiectul în încrederea ce o am în majoritatea casei. Aceea va respecta temerile noastre, în toate câte nu contradic susținerii intențiunilor legii, ea va fi cu ecuitate față cu dorințele năstre. Ori-care extravaganță, vină din care parte va veni, va avê efect stricțios.

Fantasmagoriile teoreticilor cu idei de perfecțiune nu sânt realizabile nici în legea aceasta, nici alt unde-va, căci necesitățile vieții le șfarmă. Onorata casă va scii apreția recerințele vieții; în credința aceasta acceptez proiectul de lege.

Nu mă mir, că sânt unii în casa aceasta, cari, pătrunși de temeri escentrice, ridică bănueli, ce ne îngreunează poziția. Pricep și jalusia, care face perplecsi pe unii, cari privesc unilateral poziția confesională. Pricep și cred, că d. e. deputații sasi sânt conduși la obiecțiunile făcute de temerea numită și nici decât de antipatie contra națiunii maghiare. Eu o pricep aceasta cu atât mai mult, căci ei, ca

nemaghiari, își cred atacată naționalitatea. O parte mare a jalusiei lor se poate reduce la împregiurarea, că mărindu-se pe ții ce merge pretenșiunile timpului, nu se mai pot susține cantoanele în cari au domnit până acum. Motivul, că mai mulți dintre domnii deputații sasi au cădut în extrem și au ridicat afirmări, cari merg până la tradarea patriei și a națiunii, n'ar fi trebuit se îndemne pe dl deputat Blasius Orban a propune alungarea sasilor din țeară și înlocuirea lor prin alții, căci e în interesul statului a susține aici neamul aceasta diligent și înaintat în cultură. Se vor liniși și acolo spiritele mai curând sau mai târziu. Mai necorectă a fost expresiunea dep. Desideriu Pronay, care cere în cas de lipsă nimicirea lor respective a institutelor lor prin foc și sabie. (O voce din stânga estreme: Nu-i adevărat.)

Dacă nu credeți, poțitiți și cetiți respectiva construcțiune. (Întrerumperi din stânga estreme: să auzim!) D. deputat s'a provocat la aceea, că densusul nici în parlament nu cunoaște altă poziție decât aceea a unui deputat. Bine, însă nu se poate cere ca cineva să ignoreze poziția câștigată prin încrederea bisericii evanghelice. D. deputat a aflat într'aceea cu cale a face amintire în vorbirea sa despre afacerile patentale întemplate înainte cu douăzeci de ani. Referitoriu la acestea îmi i-au voie a cita cuvintele (să auzim!): „așa țicând din tradițiunile familiare, o sciu foarte bine, că atunci întreaga opiniune publică a națiunii a spriginit per proteștanți în nuzința aceasta. D. deputat (Berzeviczy) se înșeală, când crede că întreg protestantismul în masă s'ar fi aședat pe câmpul de luptă. Da, la reformați a stat lucrul astfel, nu însă și la cei de confesiunea augsburgică. Au fost, durere, între aceștia așa numiți patentaliști, cărora le lăsa gura apă după oalele patentale de carne. Cu permisiunea d. deputat mi-ași lua voie a observa, că nu me mir vîdend că și pentru proiectul de față se declară mulți protestanți.“

Și acum, onorată casă! (Strigări din stânga estreme: Mă rog a ceti mai departe!)

Aici e un punct, și voiu deci a cita numai atăta din vorbirea sa. (Aprobare în dreapta.)

D. deputat o poate scii fără îndoială din tradițiunile familiei sale și se poate că în urma poziției sale prezente e și îndatorat a scii, cum s'au petrecut pe atunci lucrurile. Dacă nu o scie spre a mă folosi de modul densusului de vorbire, o să i-o spun eu. (Ilaritate în dreapta. Șgomot și mișcare în dreapta.)

Îndată ce s'a esmis patenta am urgat conchemarea conventului general. Adunarea primă o a conchemat Otto Deseöffy, inspectorul laic de atunci al decanatului Neograd. Mai târziu se ținu la moșia baronului G. Pronay o conferință mare. Hotăririle acestei conferențe au stat astfel în contra noastră încât mulți protestanți, dintre cari mulți sânt acum de față în această casă, au părăsit cu indignațiune conferința. Mulți, anume P. Szontagh, Br. F. Podmaniczky, Paul Dacso ș. a. s'au îndepărtat resoluți a trece mai bine la confesiunea helvetică (o voce în stânga estreme: se vor reboteza!) decât a se alătura la asemenea conchuse.

Atunci am fost eu acela, care li am atras atențiunea asupra pericolului, ce s'ar nașce prin eșirea minorității maghiare din sinul bisericii luterane, urmarea ar fi fost, că biserica luterană din Ungaria n'ar fi devenit nici când maghiară. (O voce în stânga estreme: N'ar fi fost mare pericol) Încă în aceeași ții, seara târziu am conchemat o nouă conferință la Emerich Sembery, ne-am recules și am adus în țiua următoare în ședința publică conchuse, care au aflat aprobarea întregii națiuni. Dacă e adevărată aceasta și adevărată e, întreb pe d. deputat, ce'l îndreptătesce a învinui pe deputații aceia din confesionalii săi, cari spriginesc acest proiect, că stau pe lângă oalele cu carne. (Strigări în stânga estreme: E fapt!) Să-mi creadă d. deputat și — în urma tradițiunii familiare inspector general al bisericii luterane, că eu stimez votul majorității, prin vorbirea sa de alaltăeri însă, după părerea mea, a aruncat în biserica ungară, ba în întreaga biserică luterană un astfel de tăciune, a cărui flacără se va estinde mai departe, de cum a cugetat densusul. (Adevărat! Așa e! în dreapta.)

Nu numai sasii au fost atacați de repețite ori cu ocaziunea proiectului de față, ci se amintesc în legătură cu biserica luterană în totdeauna și mișcările panslavistice. Nu neg că în biserica luterană nu ar exista astfel de mișcări panslavistice; dar oare Slavii din Ungaria ațtă mișcările panslavistice?

Koloman Thály; Episcopul Moise.

Emerich Ivanka; Nu iau parte la mișcările acestea și pãrtinitorii altor confesiuni? Sau doară mișcările acestea înceată dincolo de granița ungară? Și oare nu chiar preoții slovaci, cari predică în limba slovacă, sbiciuesc mai aprig aceste mișcări?

Nu și-a făcut autoritatea bisericească datorința față cu scoalele din Nagy - Racze și Thurocz - Szent-Marton? (Aprobare.) Pentru aceea mă rog a nu se folosi expresiuni generale și incuse, cari pot privi numai pe indiviți.

Libertatea din cercul bisericeii protestante a adus cu sine erumperea luptei mai întâiu în sinul protestantismului. (Așa e! în dreapta). În decursul desbaterei acesteia am auzit ce e drept multe lucruri frumoase, dar și multe întoarse. Am făcut esperința (să auzim!) că convingerea religioasă și ași e un astfel de factor, încât și pe maghiarii născuți încă îi chiamă pe câmpul de luptă într'u apărarea drepturilor confesionale. Și fiind că lucrul stă așa se nu ne mirăm de nemaghiari, că nu sunt capabili ași călca pe inimă și a fi gata să aducă patriei și națiunii o jertfă. (Aplause vii în dreapta.)

Am ajuns la finea vorbirii mele și rog încă odată pe majoritate să nu uite a ne împrăștia temerile cu ocaziunea desbaterei speciale.

Declar că primesc proiectul de lege ca basă pentru desbaterea specială. (Aprobare în dreapta.)

Wilhelm Wenrich: (sas) Arată, că nu poate primi proiectul nici în general, de oare ce stă în contradicere cu autonomia în care au trăit bisericile din patrie, în deosebi cele din Transilvania și cu dreptul de dispozițiune al acestora în afacerile scolare. Până ași autonomia și dreptul de dispozițiune al confesiunilor transilvănene a fost garantat. Proiectul și motivarea d. ministru de instrucțiune nu țin de loc cont de legile fundamentale, căci deși nu e atăcată puterea lor de drept, nici în proiect și nici în motivare nu se află nici un cuvânt legănat despre ele. S'ar fi cerut a le mai aminti înainte de ridicare și arăta, dacă se poate, că nu se unesc cu ideile moderne. D. ministru se provoacă la art. de lege § 26 : 1791. Articolul acesta n'are nici o putere de drept în privința confesiunilor transilvănene.

De oare ce legile transilvănene arată punctul de vedere al dreptului confesiunilor transilvănene cu mult mai clar de cum o fac legile ungare cu dreptul confesiunilor din Ungaria, domnul ministru trebuie să fie mai ecuitabil față cu acele legi. Dl ministru având de gând să delătore legile transilvănene, a făcut bine că le-a trecut cu vederea, căci nu i-ar fi succes a motiva abisul dintre legile fundamentale transilvănene și dintre proiectul de față, ori-cât de atent ași ceti legile acestea fundamentale nu afu nimic în ele, ceea ce ar pute pretinde delăturarea lor, afară doară, dacă s'ar da loc obiecțiunilor: că sunt învechite și că representă idei, cari nu se pot acomoda statului modern. etc.

Din simplul motiv că legea sau instituțiunea cutare s'a creat în secolii trecuți legea și instituțiunea respectivă nu se poate delătura. Multe idei sunt îngropate în vieța secolilor trecuți, cari ar merita să fie considerate de către legislativele moderne. O lege care s'a arătat bună în decurs de secol ar trebui bine cumpănită înainte de a se arunca în camera cu vechiturile. Nu-mi caut mulțămirea în folosirea de privilegii de ale evului mediu nici nu caut a susține cu ori ce preț instituțiunile învechite când ved însă că legile și pacturile vechi corespund mai mult intereselor progresului și ale culturii decât chiar ideile legislative secolului al 19 urmez fără scrupul urmelor timpului desprețuit. Într'un astfel de cas mă afu față cu legile fundamentale transilvănene amintite destul de des. Legile acestea dau garanță pentru desvoltarea liberă și mănoasă nu numai a vieții bisericesci, ci și a vieții de stat, prin aceea că asigură bisericilor confesionale dreptul de dispozițiune relativ la scoalele susținute de ele. Sunt convins că chiar statul însuși ar ave dauna cea mai mare dacă ar perde din mână drepturile garantate în timpul trecut. Ridicarea și nimicirea legilor acestor-a ar însemna denegarea întregii desvoltări istorice a Transilvaniei și a glorioșului său trecut. Dăc a trecutului glorios, căci pe timpul, când erau în vigoare legile acestea strălucia Transilvania ca o stea pe orizontul libertății credinței și a învățământului. Aici aflau asil cei persecutați *) într'alte părți chiar și în timpul devastărilor turcesci și tătăresci, căci aici a avut totdeauna mai multă trecere libertatea (!?) conștiinței și a spiritului decât comoditatea vieții. Acum e împreunată Transilvania cu Ungaria și așteaptă cu dor binefacerile acestei uniri și ce să veți, acum se află la pragul de ași perde rămășițele trecutului prin legislativă: Să va mai pute privi oare la cas când s'ar primi acest proiect patria Betlehenestilor și a Rakoczilor drept asil contra persecuțiunilor? Comisariul emis la esamenul de maturitate singur nu va seduce pe nimenea la atare decisiune. Toate legile fundamentale se zădărnicesc prin proiectul de față, pentru de a înlocui dreptul de dispozițiune proprie cu dreptul de suprainspecțiune al statului.

Nimenea nu dispută dreptul de suprainspecțiune al statului, precum nu stau în contradicere cu acest drept nici amintitele legi fundamentale, cu toate că nu se face amintire expresă despre el escepționând casul, că art. de lege 54: 1791 transilvănian tractând despre fundațiuni rezervă dreptul de supraveghiere, dar numai acest drept, Majestații sale regelui.

De aici nu urmează, că dreptul acela n'ar fi fost recunoscut, ci se dovedesce numai, că timpul trecut a ținut dreptul acesta de un drept ce rezultă din idea de stat și nu s'a creșut îndemnat ași veni într'ajutor prin un articol de lege separat. Aceasta în ochii trecutului ar fi însemnat aceeași, ca și când s'ar fi provădūt în lege dreptul de existență al statului. Confesiunile au și recunoscut după natura lucrului, în totdeauna acest drept, îl recunosc și în prezent și primesc cu prevenire și stimă ori-ce pretensiuni, pe cari le ridică guvernul în direcțiunea aceasta.

Statul a și exercitat tot deauna dreptul acesta, decând s'au ivit în viața sa întrebări scolare, și nu și-a uitat nici când de el, căci numai în numele acestui drept s'a putut întinde la măsurile cele mai aspre fără a fi așteptat după proiectul de față ca acesta să-l imputernicească la o atare procedură sau să l mântuească din pericol. Pentru ce să se creeze deci legi fără lipsă imperativă, dacă statul poate lua măsurile de lipsă într'u asigurarea sa și fără de ele și le și ia de fapt.

Proiectul însă nu se mulțămesc cu dreptul de supraveghiere al statului ci pretinde pentru acesta drepturile cele mai estinse aproape nemărginite de dispozițiune, așa că dacă s'ar investi în adevăr statul cu asemenea legi autonomia bisericească și scolară ar deveni ilusorică fără nici o însemnătate serioasă.

În direcțiunea aceasta sunt frapante cu deosebire dispozițiunile referitoare la comisarii, ce se vor esmit e din partea ministrului la esamenele de maturitate.

După § 22 comisariul s'ar părè că n'are nici un fel de drept de dispozițiune, așa încât își vine să-l compătimesci pentru abnegațiunea, la care e osândit prin acest paragraf.

În § 24 însă află proiectul circumspect și pentru acest organ de stat un fel de mijloc de existență. Dacă și nu e investit cu drepturi de dispozițiune i s'a dat totuși dreptul de „veto.“

Ar încăpè dispută, că oare dreptul de dispozițiune ori acest veto e mai vătămător și distructiv. Dacă ar fi ca soartea Poloniei să decidă întrebarea aceasta, atunci cu „veto“ ar fi împreunată primejdia cea mai mare. Apoi chiar și paragrafii referitori la administrațiunea și supraveghierea scoalelor medie poartă un astfel de caracter, încât legea o poți ține mai ușor de o lege polițiană decât scolară.

Ar fi straniu lucru, ca statul, care dovedesce atâta liberalitate într'alte privințe să se poarte numai față cu scoalele medii cu atâta jalusie. Ce ar fi de libertatea de presă bunăoara, dacă normele pe cari voesce proiectul a le realiza pe trena învățământului, s'ar aplica pe terenul presei. Acuși ne-am împărtași de binefacerile censurei preventive eşite din groapă, censurei, care provedea opurile esaminate cu clausula: *Opus igne autor patibulo dignus est*: (opurile sunt demne de foc, ear autorul de funie.)

După părerea mea libertatea învățământului nu e mai puțin însemnată pentru bunăstarea statului ca libertatea de presă. Comisiunea de instrucțiune se vede că a dat acesteia mai mare însemnătate ca aceleia, căci cu ocaziunea desbaterei operatului subcomisiunei a luat referitoriu la cărțile de școală o teostare mai domoală nu din considerațiuni de ale instrucțiunei, ci numai cu privire la libertatea de presă.

Ori-care libertate, așa și libertatea învățământului poate degenera în escedări. Apoi pentru aceea e statul aici cu dreptul său de supraveghiere, pentru de a preveni altfel de escedări sau dacă sunt în convingere deja acțiuni ostile, a le urmări pe calea investigațiunilor penale. Statul ar ave drept fără să i se facă imputare, introduce starea de asediu în casuri estraordinare asupra scoalelor medii amenințarea continuă în împregiurări pacinice însă vatămă adânc desvoltarea liberă. Proiectul n'are scopul de a regula scoalele medii. Acest scop servesc numai de pretext pentru un alt scop ne esprimat în proiect.

Scopul acesta e: a maghiarisa confesiunile nemaghiare cu ajutorul scoalelor proprii. Proiectul își bate capul, cum ar pute să contopească naționalitățile nemaghiare în naționalitatea maghiară. §. 7 din proiect s. e. statorcesce a se propune în clasa 7 și 8 istoria limbei și literaturii maghiare, în limba maghiară și să se depună și esamenul de maturitate din acest obiect în limba maghiară.

§-ful 69 din proiect cere, că limba esamenelor de calificățiune a profesorilor să fie cea maghiară.

E semnificativ, că proiectul nu voesce a estinde dreptul de supraveghere al statului asupra obiectelor de învățământ ale religiunii, căci în societatea aceasta nu-i consultă măncaarea de cereșe. Cu atât mai cu rezervă se crede a se pute purcede cu obiectele lumesci, adecă cu naționalitățile.

Proiectul însă uită, că credința e adesea strins legată de poporalitate. Nu sciu cum stă în privința aceasta lucrul în Ungaria; în Transilvania se aud în privința aceasta și de și numirile: credință maghiară, credință română și credință săsească. Și eu mă țin de credința săsească. Aceea însă ce se ține de preoți, o las bucuroș preoților, căci nu voiu să fiu nici eu mai mare erou ca statul, care concede ca obiectele religiunii să și urmeze calea. Partea națională a credinței mele mi-o rezerv pentru mine, dar nu numai pentru mine singur, ci pentru toți, căți privesc în susținerea ei o datorință morală și patriotică.

Îmi place a crede, onorată casă, că nu veți afla în cele dișe de mine vre-o ostilitate.

Păstrarea poporalității ereditate dela strămoși, cred, nu poate stă în contradicere cu iubirea cea mai curată și nepătată de patrie.

Din declarațiunea mea nu cred că veți pute deduce, că noi ne-am opune cerbicoși învățării limbei maghiare. Din contră noi învățăm unguresce precum am învățat și până acum fără silă și nu numai în scoalele medii, ci și în scoala cea mare a vieții.

Mă rog să poftiți a călători prin Transilvania și veți vedè cine poartă speșele limbistice a comerțiului de acolo internațional. Va fi un cas rar, dacă vei afla pe un sas transilvănian să vorbească cu vecinul său maghiar sau român limba germană sau chiar cea săsască. El vorbesce unguresce, respective romănesce. Noi învățăm și unguresce, n'am avut însă până acum comisari guverniali, care ni-ar fi regulat comerțul cu frații nostri secui.

Nu voiu să cădem jertfă unei legi, care nu dă loc activității voinței libere, ci din contră se nizu-esce a nimici viitorul nostru național prin sforțări și pe care d. ministru de esterne o ține numai de prima stațiune pe calea maghiarisării.

Asupra acestei împregiurări mi-am permis a atrage atențiunea onoratei case.

Rog pe onorata casă să binevoiască a respinge pe baza motivelor aduse de mine proiectul de lege ce ni s'a prezentat. Eu din parte-mi nu-l pot primi ci mă alătur la propunerea de conclud înaintată de condeputatul meu Iosif Gull.

(A mai vorbit încă la urmă baronul Desideriu Pronay în cestiune personală contra dep. Ivanka și își repeți declarațiune făcută față cu Grünwald în 9 Martie a. c.)

(Va urma).

Un apel

am primit cu posta de eri după ameași și fără de a adera la el, din contră, desaprobândul, îl comunicăm cetitorilor nostri în cele următoare:

Fraților alegători!

Proiectul de lege despre regularea învățământului în scoalele medii și despre cualificarea profesorilor acelora luându-se la desbatere în dieta țerei, s'au făcut mai multe schimbări esențiali și până acum, cari sunt favoritoare confesiunilor și naționalității noastre.

Anume a primit dieta țerei ca să se spună apriat ca în gimnasiile și scoalele, în cari limba propunerei nu e cea ungurescă, așa dară în gimnasiile și scoalele reali romănesci, limba română și literatura ei trebuie să se propună ca obiect de studiu obligat pentru fiecare scolaru, mai încolo că în gimnasiile și scoalele romănesci are să rămână limba română ca limba de propunere și mai încolo singur numai cu aceea strămutare, că în clasa a VII și a VIII un obiect adecă studiul limbei și literaturii unguresci să se propună în limba ungurescă, pentru ca să învețe studenții pre deplin aceasta limbă, ca limba statului, ce e chiar și în interesul tinerilor români; toate celelalte obiecte se vor propune dar în aceste scoli și de aci înainte numai în limba romănească.

Domnul ministru președinte a dechiarat în ședința dietei din 6 a l. c. cu ocaziunea pertratării §-lui 7 din proiect în mod serbătoreș și între aplausele majorității, ca în privința limbei unguresci a limbei statului nu pretinde mai mult, decât ce e necesariu neincunjurat interesului statului, și adecă că se mulțămesc cu aceea, dacă se învață limba ungurescă în modul arătat, pentru ca tinerii, pre când absoalvă gimnasiul, să scie vorbi bine unguresce, dar respinge ori ce incercare de a pretinde mai mult decât aceasta, ori de a împedea naționalitățile în cultivarea și desvoltarea limbei lor.

Domnul ministru de culte și instrucțiune fiind interpelat, a dechiarat publice în dietă, că rămâne

*) Afară de români.

în valoare și mai încolo §-ul 18 din articolul de lege XLIV dela 1868, în înțelesul căruia în ținuturile acele, în cari e lătită limba românească chiar și în gimnaziile ori scoalele reale ale statului trebuie să se înființeze catedră pentru limba românească.

Dreptul de denumire a profesorilor, rămâne neatins în mâna confesiunilor și pentru viitoriu, asemenea rămân neatocate diplomele profesorilor câștigate până acum; ear ce se atinge de drepturile și ingerența reprezentantului guvernului, rare ori are să fie de față la esamenele de maturitate, tocmai în ziua de ați s'a decis în dietă că la validitatea testimoniilor de maturitate nu se recere subscrierea comisariului, mai bine dis reprezentantului ministerial și toată ingerența lui, schimbându-se dreptul de veto, s'a normat într'un mod, care e mai convenabil cu autonomia confesională.

În privința scopului, planului mijloacelor de învățământ se susține autorităților supreme confesionale dreptul de dispozițiune în estensiunea necesară.

Prin aceste concluse și declarațiuni se delătură cele mai grele temeri, ce s'au fost ridicat față de acest proiect de lege, și aceste concluse ne îndreptățesc a presupune că și în statoririle de mai departe ale dietei va învinge același spirit equitabil și aceeași bunăvoință, care s'a arătat până acum; și prin urmare naționalitatea noastră nu va fi periclitată prin aceasta lege.

Din această cauză însă, cum și cu privire la aceea, că noi deputații dietali români am făcut și facem tot ce e posibil pentru apărarea intereselor vitali a naționalității noastre, nu are nici un scop, că iubiții noștri alegători să se adune spre a protesta în contra nimitului proiect de lege, ne ucu scop atare adunare și protestare, fiindcă nu numai că e prea târzie, dar nu are nici cauză după cele espuse, și tare ne temem după cum cunoaștem noi împregiurările, că nu va avea nici efect bun, precum nu au avut nici celelalte de până acum, ci din contră ar înmulți numai tabera inamicilor noștri și ar paraliza activitatea noastră, ce e îndreptată într'acolo, ca să înaintăm buna înțelegere cu celelalte popoare conlocuitoare, mai ales cu elementul maghiar, și cu înaintarea binelui patriei să spriginim totodată înaintarea materială și spirituală a poporului nostru.

Vă sfătuim și rugăm dar iubiților alegători, chiar în interesul naționalității noastre, ca să nu luați parte la atari adunări și proteste, la cari vă provoacă foaia „Luminătorul“ din Timișoara; să nu faceți atari demonstrațiuni, mai ales după ce nu e adevăr nici aceea, că guvernul țerei în dieta ar fi tras la îndoială credința poporului român cătră patria și prea înaltul tron.

Articli reutăcioși, cari 'i scrie vre un inamic într'una foaie sau alta, nu pot strica renumele cel bun al românului, dovedit prin fapte, despre credința sa cătră patria și tron. Pentru demințirea atator articli nu e de lipsă a fi în adunări.

Fraților alegători! Să urmăim totdeauna sfatul minții sănătoase, să ne ferim de tot, ce poate da nutriment suspiunării reutăcioase; să dovedim cu toată ocaziunea prin purtarea noastră moderată și înțeleaptă, că suntem pătrunși adânc de adevăratele interese ale statului, ear interesele și aspirațiunile noastre nu stau în contrast cu acelea; ca în trecându-ne în patriotism cu celelalte popoare suntem gata totdeauna a aduce jertfele, cari le recere prosperarea patriei, a căreia iubire e încuibată adânc în inimile noastre.

Budapesta în 10 Aprilie 1883.

Dr. Iosif Gall, Gerard Végő, George Constantini, George Sêrb, Stefan Antonescu dep. dietali români.

Correspondența particulară a „Romanului“

Constantinopole, 22 Martie (3 Aprilie).

În Constantinopole erau scoale armenesci, grecesci, ovreesci, unguresci, franceze, germane și chiar polonese. Numai de scoală românească nu se pomenea; deși Români sunt numeroși în capitala Turciei.

Sunt Români brutari*), rachieri, croitori, zidari, meșteri de case, pietrari, argintari, simigii, etc. Chiar și câți-va dascăli de limba greacă! Chiar și medici militari, farmaciști, telegrafști. În 1879, chiar ministrul afacerilor străine al Porții, Savas-pașa, era român, după cum își aduce poate aminte lectorii „Romanului“.

Acum s'a fondat și o scoală românească în Stambul. Se înțelege că la început, scoala are un mers foarte modest: o căscioară, un institutor pentru copii mici, cari încep abecedarul, și vre-o 15 copii.

*) De ce nu brutari? bratar va se dăcă acei cari coc pâine sau după cum se numesc în unele ținuturi trane „ovrigar“.

Abia s'a deschis scoala, și diarele fanarului au început să strige și să ceară închiderea ei; par că institutorul român, d. Tașcu Iliescu, ar fi luat pe copii cu gendarmi ca să-i ducă la scoală. Ele uită, se vede, că România a dotat și ajutat cât se poate de bine scoalele și templele musulmane din Dobrogea. Estă ce scrie diarul „Avghi“ în numărul său dela 8/20 Martie:

„O casă veche din Fanar s'a închiriat în ultimele zile, și s'a transformat în scoală română, unde se vede ca director un Tasso, și unde se află dece elevi, din cari nouă sunt vlahofoni și Macedoneni, și un bulgar. Ușa stabilitamentului este hermetic închisă, ear ferestrele sunt mângite cu var ca să nu vadă nimeni ce se petrece înăuntru. Toți cunosc că nici în Fanar, nici în circumscripțiunea sa nu se întâlnește sau găsește vre-o ființă românească; prin urmare, instalarea scoalei române, dă pretecest la multe cugetări! Antăiu, ce caută Români la Fanar, unde se găsește Patriarchatul ecumenic, și cele mai bune și mai bine organizate scoale grecesci? De unde se procură speșele trebuincioase pentru susținerea ei, de vreme ce Români nu există în Fanar, precum am dis mai sus spre a obține scopul acesta?

Așa dar credem fără îndoială că înființarea unei scoale române nu este, decât un pretecest sub care se ascund intențiuni proselitice, și asupra acestui obiect credem de datorie noastră de a atrage atențiunea guvernului imperiale căci nu credem că fondatorii au obținut autorisațiunea pentru înființarea unei scoale române, care nu este alt decât o propagandă română.

Afară de aceasta — și bănelile noastre nu pot fi fără temei — acest Tasso și propagandiștii, cari l'au trâmăis, au de gând probabil nu numai de a atrage pe tinerii, cari vin din provincii la scoalele noastre din Fanar pentru instruire și a rătați și alții mai naivi cu promisiuni și alte mijloace din cele ce au pus în acțiune și faimosul A. Mărgărit în Macedonia. În ce ne privește pe noi, vom urmări demersurile lui Tasso și vom lumina publicul despre toate pasurile lui, afară numai, dacă guvernul otoman ne va scuti de această osteneală, precum și pe dișul Tasso de zelul său ferbinte pentru răspândirea civilizațiunei române, în Fanar și în circumscripțiunea sa.

Sunt sigur că autoritățile nu vor căuta să închidă scoalele românesci, pe câtă vreme se scie că Români din Turcia sânt supuși devotați și liniștiți ai Sultanului. Acum, România numai este vecină cu imperiul otoman; n'are dar a se teme imperiul de o propagandă din partea României.

Obedenar.

Varietăți.

* (Concert.) Arareori am audīt noi Sibienii concert asemenea celui de aseară. Regretăm foarte că scurtimea timpului și a spațiului nu ne permite să ne lăsăm în aprețări detaiate. Constatăm cu viuă satisfacțiune strălucitul succes al dnlui Popovici de a seară. Domnul Popovici a cântat cu multă dibăcie Aria din „Hans Heiling“ de H. Marschner, Romanța din „Crăiasa ielelor“ de N. W. Gade și împreună cu domnișoara B. Riesenberger duetul din „Hamlet“ de A. Thomas...

Despre efectul produs de domnul Popovici să mai dăcem oare ceva? Puternica și simpatica sa voce cu timbrul, ce-ți vedesce pre artistul consciu de talentul și dibăcia sa s'au întrunit spre a ne face să uităm pe câteva momente greutatele prezentului.

Frumos și cu simțemēt a cântat domnișoara B. Riesenberger cântările sale avute în programă și duetul din „Hamlet“ cu domnul Popovici. Publicul român în dese aplause a arătat că scie aprețui și delicateța domnișoarei Riesenberger dovedită față cu domnul Popovici.

Acompaniarea pe piano o a luat asuprași și executat cu cunoscuta-i desteritate și bravură domnul director de musică I. L. Bella.

Reuniunea română de cântări din loc a executat 2 numeri din programă și adevă Nr. 3 două cântări populare vechi naționale: 1. „Copilă tinerică“ de d. C. Negruzzi și 2. „Fântână cu trei izvoară“ poezie populară, ambele arangiate de domnul G. Dima, și Nr. 6. „Hora“ de V. Alecsandri, compusă de d. Dima. Reuniunea română din Sibiu prin executarea pieselor de aseară ne-a reimproșpetat impresia câștigată în concertul ei ordinariu de Dumineca trecută, impresie, care ca vie speranță ne arată frumoasa primăvară a tinereii dar consciiei și demnei noastre reuniuni. La Hora acompaniarea pe piano o a executat simpatica noastră pianistă, doamna Minerva Brote cu mare precisiune.

Deosebit efect a produs dl Popovici prin executarea Nr. 7 trei cântări din „der Trompeter von Säckingen“ compuse de dl Dima: „Dein gedenk' ich Margarethe“ „Mir ist's zu wohl ergangen“ și „Wann vergess' ich Dein“. Câtă frumsețe în cântare, în înținare, espresiune și concepțiune. Se vede că dl Popovici a pătruns în inima dlui Dima, care în 1880 când a compus musica acestor poezii, musică

care 'ți stoarce lacrimi pentru perderea Margarethei, a fost sub alte impresiuni, și nu ca cele sub umbrirea cărora a compus musica dela poezia „Sequidila“ de V. Alecsandri. Acompaniarea pe piano o a provădūt doamna M. Brote. Cum? Scim.

În concertul de Duminecă al „Reuniunii române de cântări“ domnul Popovici a executat trei piese compuse de domnul Dima, trei piese tot atâtea mărgăritare. Eri le-a executat pre cele amintite mai sus. Publicul, a rămăs încântat și nu scia, pe care să admiri mai mult pre compositor ca artist, sau pre domnul Popovici, care a pătruns așa de adânc în inima componistului.

Public a fost foarte numeros. Succesul a fost splendid.

Domnul Popovici duce cu sine simpatiile publicului din Sibiu, care cu multă plăcere 'și va aduce aminte de plăcutele momente ce i-le-a procurat domnul Popovici.

* (Italia și România) ni se comunică dăce „Românul“ că la ultima recepțiune solemnă a ambasadorului frances la Roma, d. Cesare Correnti, ministru de stat, primul secretar al regelui Italiei pentru ordinul ecuestru Maurizian; fost ministru al instrucțiunii publice etc. etc. deosebit de decorațiunile italiene și franceze, n'apuse altele decât *Steaua României și Bene-merenti clasa I.*

D. Correnti, vedând la recepțiunea ambasadei pe un român, amic al nostru, îi dăse: „Vedeți, din câte decorațiuni străine am, nu port de, cât pe ale României.

„Vă felicit pentru atitudinea firmă și demnă ce ați luat față cu puterile, după cum v'am felicitat pentru bravura de pe timpul resboiului.

„Bravo! Astăzi, voi Români, ne dați nouă lecțiuni!“

Aducem aminte lectorilor noștri că la 1854, când mulți oameni de stat europeni nici nu sciau că națiunea română există, d. Correnti publică, în anuarul său statistic, o interesantă notiță asupra țerilor române, pe care le chiamă *un'altra Italia* adevă, o a doua Italia, o altă Italiă.

La aceasta făcu alusiune d. Correnti, când mai dăse amicului nostru: „E natural să am două patrii, fiind că avem două Italii.“

Mai nou.

Dela Roma se telegrafează că regele și regina României vor părăsi astăzi Italia și vor merge în Germania, de unde se vor întoarce dea dreptul la Bucuresci.

Adjutantul regelui Italiei colonelul Cesatis s'a întors dela Pegli, unde a fost dus o scrisoare a regelui Umberto regelui României.

Insigniile de încoronare au sosit dela Petersburg la Moscva. Ziua încoronării încă nu e fixată. Nici aceea nu se scie pe care poartă va intra țarul în vechia residență rusească. Mișcarea din urmă a nihilistilor a influențat ca țarul și țarina se facă înainte de încoronare o călătorie și din călătorie să vină deadreptul la Moscva.

Spanga e prins. Acesta e pretinsul ucigaș a lui Mailath. Arestarea lui s'a întâmplat în Pojon. Schwingenschlögel, inspector de poliție din Pojon a pus mâna pe ucigaș în momentul când acesta a tras asuprași trei focuri dintr'un revolver, din care unul i a mēnat glonțul prin gură. Spanga e în spital.

Bursa de Viena și Pesta.

Din 12 Aprilie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.30	120.30
Renta de aur ung. de 4%	90.—	90.05
Renta ung. de hârtie	88.05	88.05
Imprumutul drumurilor de fer ung.	137.50	137.75
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	113.—	113.—
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.25	98.—
Renta de aur austriacă	99.20	99.25
Obligațiuni urbariale temeșevade	97.80	97.50
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	97.50	97.75
Obligațiuni urbariale transilvane.	98.75	97.75
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.—	99.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea decime de vin	97.50	97.75
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pământului	98.90	97.50
Sorți de stat dela 1860	131.50	131.40
Sorți unguresci cu premii	115.80	116.—
Sorți de regulara Tisei	110.30	110.25
Acțiuni de bancă austro-ung.	833.—	830.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	312.—	312.50
Acțiuni de credit austr.	316.—	316.50
Datorie de stat austriacă în hârtie	78.35	78.30
Datorie de stat austr. în argint	78.90	78.75
Strisuri fonciari ale institutului „Albina“		100.80
London (pe polița de trei luni)	119.60	119.65
Galbin.	5.45	5.63
Napoleon	9.48	9.48
100 marce nemțesci	58.50	58.50